

CEZA MAHKEMESİ KARARLARININ HUKUK HÂKİMİNİ ETKİLEYİP ETKİLEMEMESİ MESELESİNİN MAKUL SÜREDE YARGILANMA HAKKININ İHLALİNE VARAN BOYUTU

(Bir Yargıtay Kararının Düşündürdükleri)

Halis YAŞAR*

Özet: Ceza mahkemesi hâkimi ile hukuk mahkemesi hâkimi aynı hukuki ilişki karşısında verecekleri kararlar noktasında nasıl bir ilişki içindedir. Hukuk hâkimi ceza hâkiminin kararını beklemek zorunda mıdır? Bu soru çok ciddi hukuki problemlerin aynı zamanda kaynağını teşkil etmektedir. Yargıtay'ın metinleri verilmiş olan içtihatlarından da anlaşıldığı gibi hukuk hâkiminin ceza hâkimin sonucu beklenmesi gerektiğine ilişkin oluşturduğu içtihadı yerleşen görüş haline gelmiştir. Ancak bu görüş yasa maddesinin yanlış uygulanması olup hukuka aykırıdır. Bu neden ile her bekletici mesele yapılarak yapılan bekleme adil yargılama ihlaline sebebiyet veren birer uygulama olacaktır. Bundan dolayı acil olarak hukuka aykırı bu görüşten dönülmesi gerekir.

Anahtar kelimeler: Hukuk hâkimi, ceza hâkimi, iki mahkeme arasındaki ilişki, bekletici mesele, adil yargılama hakkı

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararı bu incelememizin konusu yaptık. Bu kararın tam metnini aşağıda veriliştir.

Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 16.04.2012 gün, 2011/3313 Esas ve 2012/6507 Karar sayılı kararı (Ağrı 1.Asliye Hukuk Mahkemesinin 28.12.2010 gün, 2006/663 Esas ve 2010/422 Karar sayılı kararının temyiz incelemesi üzerine verilmiştir.)

* Avukat, Ağrı Barosu Üyesi

Davacı vekili tarafından davalılar aleyhine verilen dilekçe ile tazminat istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda davanın kısmen kabulüne dair verilen 08.12.2010 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalılar vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hâkimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü.

Dava haksız eylem nedeni ile uğranılan manevi zararın ödetilmesi istemine ilişkin olup yerel mahkemece istemin bir bölümü kabul edilmiş davalılar tarafından temyiz olunmuştur. Dava konusu olay nedeni ile Ağrı Ağır Ceza Mahkemesinde açılan kamu davasının henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır. Borçlar Kanununun 53.maddesi gereğince ceza mahkemesinin kararı, hukuk yargıcı yönünde bağlayıcı değilse de ceza mahkemesince belirlenecek maddi olgular hukuk yargıcı yönünde bağlayıcıdır. Dava konusu olayın özelliği nedeni ile ceza mahkemesindeki davanın sonucu beklenmeli ve ondan sonra tüm kanıtlar birlikte değerlendirilerek varılacak sonuca uygun bir karar verilmelidir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeyerek, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

Temyiz olunan kararın yukarıda gösterilen nedenle davalılar yararına BOZULMASINA; bozma nedenine göre temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 16.04.2012 gününde oy birliğiyle karar verildi.

Yukarıda metnini verdiğimiz kararın kimliğinde oluşan bir Yargıtay uygulamasını ele alacağız. Bunun için genel olarak ve konunun bütünlüklü olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu neden ile bazı kavramları ve konuları bu anlamda ele alacağız. Ceza mahkemesi hâkimi ile hukuk mahkemesi hâkimi aynı hukuki ilişki karşısında verecekleri kararlar noktasında nasıl bir ilişki içindedir. Hukuk hâkimi ceza hâkiminin kararını beklemek zorunda mıdır? Bu soru çok ciddi hukuki problemlerin aynı zamanda kaynağını teşkil etmektedir.

Konunun anlatımına geçmeden önce ceza hâkimi ile hukuk hâkimi arasındaki ilişkiyi düzenleyen yasa maddelerine bakmak gerekecektir.

818 sayılı Borçlar Kanunu 53.maddesi ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 74.maddesi bu konuyu düzenlemiştir.

818 sayılı Borçlar Kanununun ceza hukuku ve medeni hukuk arasında münasebet başlıklı 53.maddesi şöyledir. “ *Hakim kusur olup olmadığına yahut haksız fiilin faili temyiz kudretine haiz bulunup bulunmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyete dair ahkamıyla bağlı olmadığı gibi ceza mahkemesinde verilen beraat kararıyla de mukkayet değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususunda dahi hukuk hakimini takyit edemez.*”

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun ceza hukuku ile ilişkisinde kenar başlıklı 74.maddesi şöyledir. “ *Hâkim zarar verenin kusurunun olup olmadığını, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken ceza hukukunun sorumluluk ile ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararı ile de bağlı değildir. Aynı şekilde ceza hâkiminin kusurunun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hâkimini bağlamaz*”

Kanuni düzenleme bu şekilde 6098 sayılı kanunun 74.madde gerekçesinde ifade edildiği gibi dil arılaşması dışında 818 sayılı kanunun 53.maddesi ile bir farklılık yoktur.

İki mahkeme arasındaki ilişki genel itibari ile değerlendirildiğinde iki mahkemenin farklı yargılama sistemlerine sahip olması, delil takdiri noktasındaki farklı sistemlerinin olması ve sorumluluk kaynağının farklı olması nedeni ile iki mahkeme arasında böyle bir bağımsızlık öngörülmüştür. Ancak her ne kadar bu bağımsızlık varsa da yargısal birlik, yargı kararlarının meşruluğunun içselleşmesi ve yargı kararlarının çelişkiden azade olması amacı ile gerek doktrinde gerek ise yargısal uygulamalarda iki mahkemenin tam olarak bağımsız olmayacakları ve kısmen de olsa bağımlı oldukları gerçeğini ortaya koymuştur. Nitekim bu amaçla yapılan değerlendirmelere bakıldığı zaman şöyle bir tablo ile karşılaşmaktayız.

- Hukuk hâkimi ceza mahkemesince verilen suçun fail tarafından işlenmediği yönündeki kesin olgu saptayan beraat kararı ile bağımlıdır. Çünkü yargısal bir kararla maddi bir olgu tespit edilmiştir.
- Hukuk hâkimi ceza mahkemesince yapılan kusurun takdiri ve zarar miktarının tayini kararı ile bağımlı değildir. Çünkü ceza hukukunda asıl kusur çeşidi kasttır. Taksir ancak kanunda yazılı olduğu sürece sorumluluk oluşmaktadır. Ancak hukuk mahkeme-

sinde kusurun (kast, ihmal vb.) her çeşidinde sorumluluk imkân dâhilindedir. Ceza yargılamasında sorumluluk için kusurun varlığı yeterli iken hukuk yargılamasında kusurun çeşidi ve oranı da sorumluluk kapsamını ve miktarını belirlemede temel kriterdir.

- Hukuk hâkimi ceza mahkemesi kararındaki fiilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağınyı saptayan maddi olgularla bağılıdır.¹ Aynı şekilde ceza mahkemesinden verilen mahkûmiyet kararı ile de bağılıdır. Zira her suç aynı zamanda haksız fiil kabul edilmelidir. Ancak her haksız fiil suç değildir. Suçta kanunilik ilkesi gereği ancak kanunda düzenlenen haksız fiiller ve eylemler suçtur.
- Hukuk hâkimi ceza mahkemesinde yargılanan failin temyiz kudretini haiz olup olmadığına ilişkin ceza mahkemesi kararı ile bağılı değildir. ² Zira ceza hakiminin ceza ehliyeti yoktur şeklinde kararına karşın hukuk hakimi kusur ehliyeti olmayan yaşı küçükler ve akıl hastaları yönünden aile başkanının sorumluluğu ve hakkaniyet sorumluluğu kapsamında tazminata mahkûmiyet kararı verebilir.
- Ceza mahkemesinin delil yetersizliğine dayanan beraat kararı hukuk hâkimini bağlamaz. Ceza yargılamasında delil sistemi, failin davadaki beyanının önemi gibi nedenler ile delil yetersizliğinden dolayı verilecek karar hukuk hakimi kararını etkilemeyecektir.
- BK 53' de (TBK 74.madde.) sayılmayan hususlar da hukuk hâkimi için bağlayıcı sayılmamalı, ancak dosyaya sunulan ceza ilamı ve ceza dosyası münderecatını inceleyen hâkim bunlara katılmıyorsa esasen diğer deliller hakkında da yapılması gerektiği gibi veya esasen katılıyor ise de yapacağı gibi gerekçe göstermelidir.³ Zira her mahkeme kararı diğer mahkeme için güçlü delildir.

Konu ile Yargıtay uygulamasına bakıldığı zaman iki mahkeme arasındaki ilişki noktasında doktrin ile uyumlu bir çizgide olduğu görülecektir. Bu konuda emsal olan kararları aşağıda konu ile ilgili metin kısımları veriyorum.

¹ Ali GÜNEREN İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları sayfa: 857

² Turgut UYGUR Açıklamalı- İctihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Cilt:3 sayfa: 2593

³ Kocayusupaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Hükümler İkinci Cilt. Hatemi Sözleşme Dışı Sorumluluk, Sorumluluk Hukuku sayfa:119

“Mahkemenin ceza mahkemesinde verilen delil yetersizliği nedeni ile beraat kararına dayanarak davanın ret edilmesi karşısında BK’nun 53 maddesinin anlamı üzerinde durulmalıdır. Sözü edilen BK’nun 53.maddesiyle Ceza Hukuku ile Medeni Hukuk arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Madde irdelenirken ceza mahkemesinin delil yetersizliğine dayanan beraat kararının hukuk hâkimini bağlamayacağı ancak beraat kararında bir maddi olguyu tespit ediyorsa bu kararın hukuk hâkimini bağlayacağı, beraat kararında suçun sanıklar tarafından kesin olarak işlenmediğinin tespiti olgusuna dayanıyorsa, bu kararın hukuk hâkimini de bağlayacağı, bundan başka bir kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususundaki kararın hukuk hâkimini bağlamayacağı hüküm altına alınmıştır.(Turgut UYAR Borçlar Kanunu 1.Cilt Sh.844) Kural olarak hukuk hâkimi ceza yasasındaki hükümler ile ceza hâkiminin kararı ile bağlı tutulmamıştır. Böylece md. 53 ile bağımsızlık ilkesi benimsenmiş bulunmaktadır. (Mustafa Reşit KARAHASAN Tazminat Hukuku 1996 basımı sh.437vd.) Bu durumda ceza mahkemesi kararı kusurun varlığı ve zarar miktarının belirlenmesi konusunda hukuk hâkimini bağlamayacağı kuşkusuzdur. (HGK.nun 10.12.1975 gün, 1975/11 Esas ve 1975/406 Karar, 25.11.1983 gün, 1983/4-261 Esas ve 1983/1220 Karar sayılı kararı)”⁴

“Borçlar Kanununun 53.maddesi gereğine göre hukuk hâkimi ceza dosyasında alınan kusur raporu ile bağlı olmayıp kesinleşen maddi olgularla karar vermek durumundadır. Olay iş kazası olup iş hukuku ve sosyal güvenlik ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmeye tabi tutulmalıdır. Bu bakımdan insan yaşamının kutsallığı çerçevesinde işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlü olduğu İş Kanununun 73.maddesinin açık buyruğudur. Tazminat davalarının özelliği gereği İş Kanununun 73.maddesinin öngördüğü koşulları göz önünde tutarak ve özellik ile yapılan işin niteliğine göre işyerinde uygulanması gereken İşçi sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü’nün ilgili maddelerini incelemek sureti ile işverenin işyerinde alması gerekli önlemlerin neler olduğu, hangi önlemleri aldığı, hangi önlemleri almadığı, alınan önlemlere işçinin uyup uymadığı gibi hususlar ayrıntılı bir biçimde incelenmek sureti ile kusurun aidiyeti ve oranı hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde saptanmalıdır. Mahkemece yapılacak iş, işçi sağlığı ve iş güvenliği uzman bilirkişilere konuyu yukarıda açıklandığı

⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.11.2001 gün 2001/11-1103 Esas ve 2001/1084 Karar sayılı kararı- İstanbul Barosu Dergisi Cilt 77, Sayı 2 s.346,349

biçimde incelemek ve verilen rapor dosyadaki bilgi ve belgelerle birlikte değerlendirilerek sonucuna göre karar vermekten ibarettir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular göz önüne tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.”⁵

“Borçlar Kanununun 53.maddesine göre ceza mahkemesinin kusur oranı ile bağlı değilse de ceza mahkemesinde belirlenen olgular hukuk hâkimini bağlar. Ceza yargılaması sırasında davalının ter yola girdiği bu neden ile % 100 kusurlu olduğu kabul edilmiş ve hüküm onanarak kesinleşmiştir. Eldeki davada bu maddi olgu değiştirilerek yolda alt yapı çalışması bulunduğu, gidiş gelişin tek şerit üzerinden yapılması nedeniyle davalının zorunlu olarak ters şerit üzerinden yapılması nedeni ile davalının zorunlu olarak ters şeride girdiği bu neden ile kusur oranının % 60 olduğu belirlenerek hüküm altına alınmıştır. Tanık olarak dinlenen trafik kazası tespit tutanağını düzenleyen trafik polisi bu maddi olguyu doğrulamamıştır. Şu durumda kesinleşen maddi olguyu değiştirmek sureti ile davalının % 60 oranında kusur ile sorumlu tutulması doğru değildir. Açıklanan nedenler ile mahkemece davalının % 100 kusurlu olduğu kabul edilerek gerçekleşen tedavi giderinin tamamından sorumlu tutulması, ayrıca manevi tazminatın da gerçekleşen bu olguya göre yeniden takdiri gerekir. Karar bu nedenle bozulmalıdır.”⁶

“Hukuk mahkemesi ceza mahkemesi kararı ile bağlı değilse de orada belirlenen olgular ile bağlıdır.”⁷

“Davalı sürücü Murat hakkında İstanbul 6.Ağır Ceza Mahkemesinde açılan ceza davasında davalı 8/8 oranında kusurlu bulunarak mahkûmiyetine karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir. Davalı hakkında açılan ve kesinleşen ceza davasında davalı kusurlu olduğuna ve mahkûmiyet kararı verildiğine göre bu maddi olgu BK'nın 53.maddesi gereğince hukuk hâkimi yönünden bağlayıcıdır. Mahkemece buna rağmen davalı Murat'ın kusursuz davacı bakanlığın tam kusurlu kabul edilmesi doğru olmamıştır.”⁸

⁵ Yargıtay 21.Hukuk Dairesinin 17.04.2003 gün 2003/3586 Esas ve 2003/3516 Karar sayılı kararı- İstanbul Barosu Dergisi Cilt 78, Sayı 2 s.842-843

⁶ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 08.06.2006 gün, 2005/8826 Esas ve 2006/6949 Karar sayılı kararı- İstanbul Barosu Dergisi Cilt: 81, Sayı: 6, s.2698-2699

⁷ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 08.07.2004 gün, 2004/2369 Esas ve 2004/9133 Karar sayılı kararı- Yargı Dünyası Dergisi Sayı 107 Yıl 2004 s.45-46

⁸ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 19.01.2012 gün, 2010/12396 Esas ve 2012/548 Karar sayılı kararı- Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 38, Sayı: 3, Yıl: 2012 s. 449-451

“Hukuk davasına konu olay sebebiyle açılan ceza davasında ceza mahkemesince saptanan maddi olguların hukuk hâkimini bağlayacaktır. Yargıtay’ın yerleşik uygulaması ve öğretideki genel kabule göre maddi olgunun tespitine ilişkin ceza mahkemesi kararı hukuk hâkimini bağlar. Bu neden ile ceza mahkemesinde bir maddi olayın varlığı ya da yokluğu konusundaki kesinleşmiş kabule rağmen aynı konunun hukuk mahkemesinde yeniden tartışılması olanaklı değildir.”⁹

“Borçlar Yasası’nın 53.maddesi gereğince ceza mahkemesinin maddi olgunun belirlenmesine ilişkin cezalandırma kararı hukuk mahkemesi yönünden bağlayıcıdır. Şu durumda davalının ceza mahkemesinde hakaret suçundan cezalandırıldığı ve kararın kesinleştiği anlaşıldığından ceza mahkemesi kararının tartışılarak söylenen sözün iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında değerlendirilmesi doğru değildir.”¹⁰

“Borçlar Kanunu’nun 53.maddesine göre hâkim kusur olup olmadığına karar vermek için ceza hukukunun mesuliyetine dair hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza mahkemesinde verilen beraat kararı ile de bağlı değildir. Bundan başka ceza mahkemesi kararı kusurun takdiri ve zararın miktarının tayini hususunda dahi hukuk hâkimini bağlamaz. Ceza ve hukuk mahkemeleri kararları arasındaki ilişkiyi düzenleyen Borçlar Kanununun söz geçen hükmü, hukuk hâkimini ceza mahkemesinin kesinleşen kararı karşısında maddi hukuk bakımından kural olarak bağımsız kılmaktadır. Olayda söz konusu olan Borçlar Kanunu’nun 53.maddesi hükmü ile kanun koyucunun ortaya koyduğu ilke, hukuk hâkiminin varacağı sonuçta bağımsız olduğu hususudur. Ancak hukuk hâkiminin bu bağımsızlığı sınırsız bir bağımsızlık değildir. Her ne kadar ceza mahkemesinin mahkûmiyet ve beraata ilişkin verdiği karar kusurunun var olup olmadığı veya oranı, zararın miktarı, temyiz kudreti ve illiyet bağı gibi hususlarda hukuk hâkimini bağlamaz ise de her mahkûmiyet kararı o fiilin hukuka aykırılığını tespit etmesi bakımından hukuk hâkimini bağlayıcı vasıftadır.”¹¹

⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.04.2011 gün, 2011/4-58 Esas ve 2011/176 Karar sayılı kararı- Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 37, Sayı: 10, Yıl: 2011 s. 1753-1758

¹⁰ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 05.11.2009 gün, 2009/580 Esas ve 2009/12264 Karar sayılı kararı- Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 36, Sayı: 3, Yıl: 2010 s. 408-410

¹¹ Yargıtay 21.Hukuk Dairesinin 13.11.2007 gün, 2007/17891 Esas ve 2007/20495 Karar sayılı kararı- Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 35, Sayı:8, Yıl: 2009 s. 1574-1576

“Dosya içerisinde bulunan ceza davasına ilişkin dosya içeriğinden, davalının bıçakla etkili eylemde bulunması sonucu davacının yaralandığı, davalının eylemine uyan Türk Ceza Kanununun 456/2.maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verildiği, hafif tahrik nedeni ile aynı yasanın 51/1 maddesi gereğince verilen cezadan ¼ oranında indirim yapıldığı ve kararın onanarak kesinleştiği anlaşılmaktadır. Ceza mahkemesince belirlenen davacının hafif tahrikte bulunduğuna ilişkin maddi olgu Borçlar Yasasının 53.maddesi gereği hukuk hâkimi yönünden bağlayıcıdır. Dava konusu olayın başlamasına yol açan davacısının davalıyı tahriki eylemi onun bölüşük kusurunu oluşturur. Ve Borçlar Yasasının 44.maddesi gereğince kabul edilen maddi ve manevi tazminat tutarlarından davalı yararına indirim yapılmasını gerektirir. Şu durumda ceza mahkemesince belirlenen tahrike ilişkin indirim oranının davalının sorumlu tutulacağı maddi tazminata yansıtılması gerekir. Ne var ki yerel mahkemece benimsenen geçici iş göremezlik zararının hesaplanmasına ilişkin bilirkişi raporunda tahrik nedeniyle indirim yapılmadığı anlaşılmaktadır. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek hesaplanan geçici iş göremezlik tazminatından tahrik nedeni ile indirim yapılmamış olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.”¹²

İki mahkemenin birbirleri ile ilişkisi böyle iken hukuk hâkimi önündeki dava için özellik ile tazminat davası için ceza yargılamasını beklemek zorunda mıdır.? Ceza dosyasının varlığı karşısında hukuk hâkimi ne yapmalıdır.? Bu konu, doktrinde tartışılmıştır. Bizim görüşümüze göre hukuk hakimi ceza hakiminin kararını beklemek zorunda değildir. Nitekim doktrinde buna paralel şu görüşler ileri sürülmüştür.

“Ceza Mahkemesinden açılan ceza davasının hukuk mahkemesinde açılan dava için ön mesele olarak ileri sürülüp sürülmeyeceği hususu düşünülebilir. Doktrinde bu konuda bağımsızlık ilkesi gereği ceza davası sonucunun beklenmesinin gerekmediği ileri sürülmektedir. Gerçekten ceza davasının sonucunun beklenmesi durumunda tazminat kararı için uzun yıllar beklenebilmekte ve bu da tazminat hukuku bakımından adaletli bir sonuç olmamaktadır.”¹³

¹² Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 30.01.2012 gün, 2010/13310 Esas ve 2012/1040 Karar sayılı kararı Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 38, Sayı: 10 Ekim 2012 sayfa:1899-1901

¹³ Hasan Tahsin GÖKCAN-Seydi KAYMAZ- Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu Davaları ve Trafik Suçları 2.Basım Seçkin Yayınları sayfa:54

“Aynı zamanda suç teşkil eden haksız fiilden doğan zararın tazmini için suç bakımından ceza mahkemesinin karar vermesi beklenmeden hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmışsa hukuk hâkimi tazminat konusunda karar vermek için ceza mahkemesinin kararını beklemek zorunda değildir.”¹⁴

Farklı ve ilginç bir görüş seçkin tazminat hukukçusu Çelik Ahmet ÇELİK tarafından dile getirilmiştir. *“Tüm bu görüşlere karşı kanun maddesinin anlam ve amacına uygun olarak ortalama bir yol öneriyoruz. Hukuk hâkimi ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararıyla ve eylemin hukuka aykırılığı ile nedensellik bağıını saptayan maddi olgularla bağlı olduğuna göre ceza davasındaki sorgulamaların tamamlanması, kanıtların toplanması ve bilirkişi raporların verilmesi aşamasına kadar beklenmeli bu aşamada durum aydınlığa kavuşmuş olacağından artık ceza davasının sonuçlanması ve hükmün kesinleşmesi beklenmemelidir. Öte yandan hukuk mahkemesinde tazminat davası açılmış ve ileri bir aşamaya gelmiş olup da ceza kovuşturması uzamış ve henüz ceza davası açılmamışsa ve türlü nedenlerle açılması gecikecek ise artık beklemek söz konusu olmamak gerekecektir.”¹⁵*

Ancak bu görüşlere karşın Yargıtay’ın son dönemlerde verdiği kararlarda hukuk hâkiminin ceza mahkemesinin sonucunun hatta kararın kesinleşmesinin beklenmesi gerektiği gerekçesi ile yerel mahkeme kararlarını bozmaya başlamıştır. Yargıtay’ın adeta genel bir uygulaması haline gelen içtihadı hukuka aykırıdır. Öncelik ile bu şekildeki birkaç kararın ilgili metinleri verildikten sonra yeni oluşan Yargıtay içtihadının hukuka aykırılık nedenleri dile getireceğim. Yargıtay’ın yeni uygulaması mahiyetinde olan kararı şunlardır.

“818 sayılı B.K.53.ve 6098 sayılı TBK 74’e göre hukuk hâkimi ceza mahkemesi ilamının maddi olguya ilişkin tespitleri ile bağlıdır.Dava konusu uyuşmazlık ile ilgili olarak Eskişehir 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/629-2010/487 Karar sayılı dosyasında yapılan yargılama sonucunda beraat ve mahkûmiyet kararları verildiği ceza dosyasının temyiz aşamasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Somut olayda ceza davası sonucunun eldeki davayı etkilemesi söz konusudur. Açıklanan neden ile ceza davasının sonucunun bekletici mesele yapılması ve buna göre bir karar verilmesi ge-

¹⁴ Prof. Dr. Kemal OĞUZMAN- Doç.Dr. M.Turgut ÖZ Borçlar Hukuku Genel Hükümler Filiz Kitapevi 1995 sayfa 526

¹⁵ Çelik Ahmet ÇELİK Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı Bilge Yayınevi 2012 Sayfa:375-376

rekir. Karar açıklanan nedenlerden dolayı yerinde görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.”¹⁶

“Dava; ölümlü ve yaralamalı trafik kazasına dayalı maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece davanın reddine karar verilmiş, hükmüm davacılar tarafından temyiz edilmiştir. Davacıların dosyaya ibraz ettiği Bakırköy 4.Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/79 Esas ve 2009/45 Karar sayılı ilamında 06.10.2009 tarihli Adli Tıp Kurumu raporu dikkate alınarak, davacıların desteğinin kırmızı ışık ihlali yaptığıının kabulü ile davalı hakkında beraat kararı verildiği, ancak kararın henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır. Her ne kadar BK’nun 53.maddesi gereğince kural olarak hukuk mahkemesi, ceza mahkemesinin kararı ile bağlı değil ise de somut olayda ceza yargılaması sonucunda verilecek kararın, eldeki davayı etkilemesi söz konusudur. Bu neden ile ceza davasının sonucunun bekletici sorun yapılması gerekir. Karar bu bakımdan yerinde görülmemiş ve bozulması gerekmiştir.”¹⁷

“B.K’nun maddesi gereğince hukuk hâkimi ceza mahkemesinin beraat kararı ile bağlı değil ise de ceza mahkemesince belirlenerek maddi olgular ile bağlıdır. Somut olayda davalı, davacı hakkında savcılığına ihbarda bulunduğunu ve soruşturma sonucunun beklenmesi gerektiğini savunmuştur. Temyiz dilekçesinin ekinde yer alan duruşma tutanağından taraflar hakkında kamu davası açılmış bulunduğu anlaşılmaktadır. Şu durumda taraflar hakkında açıldığı anlaşılan kamu davasına ilişkin dosya getirilerek yüklenen suçların nelerden ibaret olduğu araştırılmalı, eldeki dava dosyası ile ilgili olduğu sonucuna varılacak olursa kamu davasının sonuçlanması bekletici mesele yapılmalı, aksi halde mevcut delil durumuna göre bir karar verilmelidir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeyerek yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.”¹⁸

“Dosya içerisine alınan Milas 2.Sulh Ceza Mahkemesinin 2009/66 Esas sayılı dosyasının derdest olduğu ve davalının bu yargılamada beraat ettiği ni iddia ettiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar BK’nun 53.maddesi gereğince

¹⁶ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 02.10.2012 gün, 2011/9499 Esas ve 2012/14063 Karar sayılı kararı özel arşiv

¹⁷ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 07.06.2012 gün, 2011/9022 Esas ve 2012/10065 Karar sayılı kararı özel arşiv

¹⁸ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 10.05.2012 gün, 2011/6949 Esas ve 2012/8279 Karar sayılı kararı özel arşiv

kural olarak hukuk mahkemesi ceza mahkemesinin kararı ile bağlı değil ise de; somut olayda ceza yargılaması sonucunda verilecek kararın eldeki davayı etkilemesi söz konusudur. **Bu nedenle ceza davasının sonucunun bekle-tici sorun yapılması gerekir.** Karar bu bakımdan yerinden görülmemiş ve bozulması gerekmiştir.”¹⁹

“Davacılar dava dilekçesinde davalının kendilerini yaraladığını, bu ne-denle maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi istemiştir. Davalı, kavganın davacıların tahriki sonucu çıktığını ceza mahkemesinin bu nedenle haksız tah-rik indirimi yaptığını, ceza dosyasının kesinleşmesinin beklenmesi gerektiği belirterek davanın reddine karar verilmesini istemiştir. Dosya içerisine alınıp incelenen Çorlu 2.Asliye Ceza Mahkemesinin 2008/167 Esas sayılı dosya-sında davacılar, davalı ve dava dışı Semra hakkında silahla yaralama ve ruh-satsız silah bulundurma suçlarından dolayı açılan davanın derdest olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar B.K.53.maddesi gereğince kural olarak hukuk mahkemesi ceza mahkemesinin kararı ile bağlı değilse ise somut olayda ceza yargılaması sonucunda verilecek kararın eldeki davayı etkilemesi söz konusu-dur. **Bu neden ile ceza davasının sonucunun bekle-tici mesele yapılması gerekir.** Karar bu bakımdan yerinde görülmemiş ve bozulması gerekmiştir.”²⁰

“Borçlar Yasası’nın 53.maddesi gereğince hukuk hakimi, ceza mahkeme-sinden verilen beraat kararı ile bağlı olmadığı gibi ceza mahkemesinin kusurlu olup olmadığına ilişkin kararı ile de bağlı değilse de ceza mahkemesince belirlenecek maddi olgular ile bağlıdır. Ceza mahkemesince davalıların sorumluluğu yönünde verilerek bir karar hukuk hâkimi yönünden de bağlayıcı olaca-ğından eldeki davanın özelliği gereği ceza mahkemesi kararının kesinleşmesi beklenene ondan sonra varılacak sonucuna göre karar verilmek üzere kararın bozulması gerekmiştir.”²¹

“BK’nin 53.maddesine göre hukuk hâkimi ceza mahkemesinin beraat ka-rarı ile bağlı değilse de mahkûmiyet kararı ile bağlıdır. **Şu durumda ceza mahkemesi kararının kesinleşmesinin beklenmesinden sonra varıla-cak uygun sonuç çerçevesinde karar verilmesi gerekir.** Anılan yön göze-tilmeksizin verilen karar usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.”²²

¹⁹ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 24.05.2012 gün, 2011/7471 Esas ve 2012/9340 Karar sayılı kararı özel arşiv

²⁰ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 02.05.2012 gün, 2011/5075 Esas ve 2012/7708 Karar sayılı kararı Yargıtay Kararları Dergisi Cilt: 38, Sayı: 11 Kasım 2012 sayfa:2120–2121

²¹ Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 24.01.2008 gün, 2007/3430 Esas ve 2008/501 Karar sayılı kararı- İstanbul Barosu Dergisi Cilt: 84, Sayı: 5, s.3225–3226

²² Yargıtay 4.Hukuk Dairesinin 09.03.2006 gün, 2005/3394 Esas ve 2006/2368 Karar

Yargıtay'ın bu görüşü giderek yerleşik hale gelen kanaat olmuştur. Ancak bu kanaat söz konusu yasa hükümlerine aykırıdır. Çünkü;

- 1- Borçlar Kanununun ilgili hükmü iki mahkemenin birbiri ile ilişkisi ortaya koymakta ne şekilde hareket edileceğine dair düzenleme içermektedir. Bu düzenlemede hukuk hâkiminin ceza davasının sonucu beklenmesi gereği çıkarılamaz.
- 2- Bir hukuki uyuşmazlıkta çözüme ulaşmak için hukuk hâkimi ceza hâkiminin kanaatini beklemek gerekmiyor. Aksine genel hâkimlik bilgisi ile hukuki uyuşmazlığın ceza yargılamasındaki yerini bilme imkânına sahiptir. Nitekim hukuk davalarında ceza zamanaşımının hukuk davalarında uygulanması için ceza davasının açılmasına veya karar verilmiş olmasına gerek yoktur. Nitekim bu husus Yargıtay'ın yerleşmiş görüşüdür. *"BK mad.60/2 uyarınca ceza davası zamanaşımının uygulanabilmesi için eylemi işleyen hakkında ceza davasının açılmış ya da mahkûmiyet kararı verilmiş bulunması gerekli değildir. Yalnız haksız eylemin suç niteliği taşıması yeterlidir."*²³
- 3- Hukuk davasının kaderinin ceza davasının kaderine bakmak ceza yargılamasının kendine özgü özellikleri (sanığın ifadesinin alınması zorunluluğu, sanığın yargılamadan kaçması, yasa değişikliklerinden kaynaklı uyarılama yargılaması, , ceza dosyalarının temiz bekleme süresinin fazla olması gibi) nedeni ile davayı gereksiz uzatmaktan başka bir şeye yaramayacaktır.
- 4- Uzun süreli yargılama davada gereksiz masrafların yapılmasına yol açacaktır. Çünkü tazminat hesaplamalarında en son veriler esas alınarak hesaplama yapılır. Bu neden ile yargılamanın uzaması devam ettikçe asgari ücrette meydana gelen her değişim yeniden hesaplama yapılmasını zorunlu kılacağından davada davacı için gereksiz masrafların yapılmasına neden olunacaktır.
- 5- Hukuk hâkimi ceza mahkemesi kararını bekleyecekse özellikle ceza mahkemelerinden verilen Hükmün Açıklanmasının Geri

sayılı kararı- Yargı Dünyası Dergisi Sayı 132 Yıl 2006 s.43-44
²³ HGK 06.05.2009 gün, 2009/3-10 Esas ve 2009/178 Karar sayılı kararı, Aynı mahiyette HGK 18.11.1981 gün, 1979/4-231 Esas ve 1981/744 Karar sayılı kararı, HGK 16.04.2008 gün, 2008/4-326 Esas ve 2008/325 Karar sayılı kararlar, kararlar için Çelik Ahmet ÇELİK Tazminat ve Alacaklarda Sorumluluk ve Zamanaşımı Bilge Yayınevi 2012 Sayfa:310

Bırakılması Kararları ne olacaktır. Zira HAGB kararları verilen dosyalarda denetim süresi boyunca devam eden bir yargılama statüsü devam etmektedir. Kararın denetim süresi içinde yeniden suç işlenmesi halinde kararın açıklanması ile birlikte karara karşı temyiz yolu açılmaktadır. Bu şekilde oluşacak kararın kesinleşmesi yaklaşık 10 yılı bulacaktır. Şimdi bu tür bir davada Yargıtay yeni içtihatlarıyla kararın kesinleşmesini aradığına göre bekleme süresinin uzunluğu ve içinden çıkılmazlığı da izahtan varestedir.

- 6- Hukuk hâkiminin ceza mahkemesinin kararının beklenmesi gereği kabul edilirse davadaki uzama makul bir sürede yargılanmayı içeren adil yargılanma hakkının ihlaline neden olacaktır. Geç oluşan adalet, adalet olarak telakki edilmeyecektir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi verdiği bir kararında böyle bir bekleme nedeni ile adil yargılama hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararının ilgili kısmı aynen şöyledir. “22. Mahkeme 21 Kasım 2002 tarihinde sonuçlanan ve başvurana karşı yürütülen cezai kovuşturma kesinlik kazanıncaya kadar tazminat talebine ilişkin yargılamayı yapan mahkemenin hiçbir mühim karar almadan, duruşmaları daha sonraki bir tarihe ertelemiş olduğunu ilk elden gözlemlenmektedir. Ayrıca mahkemenin bilirkişi raporlarının hazırlanmasını beklediği belirtilmektedir. Bu bağlamda mahkeme, bilirkişi raporlarının hazırlanmasından kaynaklanan gecikmelerde temel sorumluluğun nihayetinde devlete ait olduğunu belirtmektedir. (bkz. *Kulikowski v. Polonya*, no: 18353/03, 19 Mayıs 2009, paragraf 50 ve, *Capuano v. İtalya* Seri A.No.119, 25 Haziran 1987, paragraf 32) Ayrıca mahkeme sözleşmenin 6.1.maddesinin taraf devletlere yargı sistemlerini kendi mahkemelerinin makul sürede karar verme yükümlülüğünü karşılayabilecekleri şekilde düzenleme yapması görevini yüklediğini hatırlamaktadır. (bkz. *Löfler v. Avusturya* (no:2) nn.72159/01, 04 Mart 2004 paragraf 57) Yargılama sırasında gereksiz gecikmeler göz önüne alındığında mahkeme yargılama sürecinde başvuran için çok önemli olmasına rağmen, ulusal mahkemenin yargılama sürecini makul sürede tamamlamak için gereken titizliği göstermediğine kanaat getirmiştir. Mahkeme mevcut davadakine benzer konuların ele alındığı diğer davalarda çoğu zaman sözleşmenin 6.1.maddesinin ihlal edildiğine rastlamıştır. (bkz. *Diğerleri arasında Frydlender v. Fransa* (GC) no. 30979/96, AİHS 2000VII, paragraf 42-46 ve *Daneshpayeh v. Türkiye*

ye no.21086/04, 16 Temmuz 2009 paragraf 26-29) Mahkeme, kendisine ibraz edilen tüm materyalleri inceledikten sonra Hükümet'in mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmaya neden olabilecek hiçbir olay ve olguyu ileri sürmediğini düşünmektedir. Bu yüzden mevcut davada yargılama sürecinin uzunluğunu makul süre şartını karşılamadığına kanaat getirmiştir. Dolayısıyla sözleşmenin 6.1.maddesinin ihlali söz konusu olmuştur." (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İkinci Dairesinin 06.03.2012 gün, Başvuru No: 19509/07 numarasında verdiği Akseki v. Türkiye)

Bütün bu nedenlerden dolayı Yargıtay'ın yukarıda metinleri verilmiş olan içtihatlarından da anlaşıldığı gibi hukuk hâkiminin ceza hâkimin sonucu beklenmesi gerektiğine ilişkin oluşturduğu içtihadı yasa maddesinin yanlış uygulanması olup hukuka aykırıdır. Bu neden ile her bekletici mesele yapılarak yapılan bekleme adil yargılama ihlaline sebebiyet veren birer uygulama olacaktır. Bundan dolayı acil olarak hukuka aykırı bu görüşten dönülmesi gerekir.